Datums skatāms laika zīmogā
FICIL (Ārvalstu investoru padome Latvijā) dokumenta Nr. 75/2026
Latvijas Eksportētāju asociācija "The Red Jackets" dokumenta Nr. 2026
Latvijas Universitātes dokumenta Nr. 1-13/608
Rīgas Tehniskās Universitātes dokumenta Nr. 2026
Rīgas Stradiņa Universitātes dokumenta Nr. 3-DPAD-6/550/2026
Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātēs dokumenta Nr. 4.3-18.2/236

Latvijas Republikas Ministru prezidentam,
Ministru kabinetam,
Partijai "Apvienotais saraksts",
Partijai "Latvija Pirmajā Vietā",
Partijai "Suverēnā vara",
Partijai "Nacionāla Apvienība",
Partijai "Progresīvie",
Partijai "Jaunā Vienotība"

Par jaunās valdības prioritātēm Latvijas ekonomikas izaugsmei

Godātais Ministru prezident!
Godātie Ministru kabineta locekļi un politisko partiju pārstāvji!

Mēs, šo vēstuli parakstījušie uzņēmēju un darba devēju organizāciju pārstāvji un universitāšu rektori, aicinām jauno valdību vienoties par trim savstarpēji saistītām prioritātēm, kas atbilst **ekonomikas transformācijas** prioritārajām valdības virzienam: **uzņēmumu izaugsme un pāreja uz augstāku pievienoto vērtību, nepieciešamo speciālistu pieejamība īsterminā un demogrāfiskās krīzes pārvarēšana ilgterminā**. Aicinām šīs prioritātes nostiprināt valdības deklarācijā un rīcības plānā, paredzot konkrētus pasākumus, finansējumu, atbildīgās institūcijas un izmērāmus rezultātus.

Uzskatām, ka uzņēmējdarbības, izglītības, zinātnes un cilvēkkapitāla politika **jāīsteno vienotā pieejā**, ņemot vērā mērķi īstenot pāreju uz ekonomiku ar augstāku pievienoto vērtību, ambīciju dubultot IKP līdz 2035. gadam un sasniegt vismaz 90% no ES vidējā IKP uz iedzīvotāju pēc pirktspējas paritātes, kā arī pieaugošos demogrāfiskos izaicinājumus - saskaņā ar Eiropas Komisijas prognozēm Latvijas iedzīvotāju skaits līdz 2100. gadam varētu samazināties par aptuveni 34%[1], tādējādi vēl vairāk saasinot darbaspēka pieejamības un ekonomikas izaugsmes izaicinājumus. Par to liecina arī LV PEAK pētījums *"Ietvars Latvijas ilgtermiņa plānošanai 'Latvija 2050'"*[2], kas norāda, ka jaunu konkurētspējas priekšrocību veidošana ir saistīta ar investīcijām cilvēkkapitālā, tehnoloģijās, inovācijā, pētniecībā, digitalizācijā, jo tas ir svarīgs nosacījums eksporta noieta tirgu paplašināšanai un eksporta apjomu pieaugumam, kam ir jākļūst par galveno izaugsmes dzinuli. Turklāt pāreja uz augstākas sarežģītības eksportu ir priekšnoteikums, lai produktivitātes pieaugums transformētos augstākā labklājībā.

Zemāk ir aprakstītas trīs prioritātes, kas būtu jāliek pamatā, lai veicinātu Latvijas tautsaimniecības attīstību un iedzīvotāju labklājību.

1. Uzņēmumu izaugsme un pāreja uz sarežģītākiem produktiem un pakalpojumiem ar augstu pievienoto vērtību

Latvijas ekonomiskās politikas centrā jābūt uzņēmumu spējai kāpināt produktivitāti, attīstīt jaunus produktus un pakalpojumus, tādējādi veicinot konkurētspēju, lai nostiprinātos starptautiskajos tirgos. Tādēļ aicinām valdību:

- **Izveidot ilgtermiņa sadarbības modeli un finansēšanas instrumentus uzņēmumu, universitāšu un pētniecības institūciju kopīgiem attīstības projektiem.** Jāveicina inovāciju ekosistēmu veidošanās nozarēs ar lielu izaugsmes un eksporta potenciālu. Šādās ekosistēmās uzņēmumi definē nozares attīstības misiju un tehnoloģiskos izaicinājumus, pētnieki palīdz izstrādāt risinājumus, studenti un jaunie speciālisti iesaistās to īstenošanā.
- **Mērķtiecīgi attīstīt stratēģiskās tehnoloģiju jomas, kurās Latvijai ir zinātniskā kompetence un starptautiskās konkurētspējas potenciāls**, piemēram, pusvadītāju tehnoloģijas, fotoniku, aizsardzības un duālā lietojuma tehnoloģijas, biomedicīnu un mākslīgo intelektu. Balstoties uz RIS3 prioritātēm, koncentrēt investīcijas pētniecībā, cilvēkkapitālā un tehnoloģiju infrastruktūrā, veicinot jaunu augstas pievienotās vērtības industriju un eksporta produktu attīstību.
- **Nodrošināt secīgu virzību no pētniecības līdz produkta ieviešanai tirgū**, aptverot lietišķo pētniecību, prototipēšanu, testēšanu, tehnoloģiju pārnesi, ražošanas paplašināšanu un eksportu. Inovatīviem projektiem ar paaugstinātu risku jābūt pieejamam arī privātajam riska kapitālam un kapitāla tirgus finansējumam.
- **Stiprināt universitāšu lomu zinātnes rezultātu komercializācijā un zinātņietilpīgo jaunuzņēmumu attīstībā**, nodrošinot tiešu, rezultātos balstītu finansējumu tehnoloģiju validācijai, intelektuālā īpašuma pārvaldībai, licencēšanai un spin-off uzņēmumu veidošanai. Vienlaikus izvērtēt iespēju daļu valsts institūciju īstenoto komercializācijas un jaunuzņēmumu atbalsta uzdevumu nodot universitātēm, balstoties uz funkciju, izmaksu un efektivitātes izvērtējumu, kā arī ievērojot konkurences neitralitātes

[1] Eurostat. (2026). Iedzīvotāju skaita prognozes ES. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_projections_in_the_EU&etrans=lv

[2] LVPEAK. (2026). Ietvars Latvijas ilgtermiņa plānošanai "Latvija 2050". https://www.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/lvpeak.lu.lv/LU_domnica_LV_PEAK/Projekti/LV2050/20260330-LV2050_versija_1.2.pdf

principu, ar mērķi vienkāršot atbalsta sistēmu, samazināt administratīvās izmaksas un veicināt ātrāku pētniecības rezultātu nonākšanu tirgū.
- **Paātrināt tehnoloģiju ieviešanu uzņēmumos**, tostarp automatizāciju, digitalizāciju un mākslīgā intelekta izmantošanu, vienlaikus stiprinot darbinieku un vadītāju prasmes.
- **Nodrošināt prognozējamu uzņēmējdarbības vidi**, mazinot administratīvo slogu, veicot regulējuma un valsts funkciju auditu un pirms pieņemšanas novērtējot jauno prasību radīto slogu, paātrinot investīciju projektu saskaņošanu un sekmējot konkurētspējīgas enerģijas un nepieciešamās infrastruktūras pieejamību.

2. Talantu pieejamība īstermiņā — nepieciešamo speciālistu sagatavošana, piesaiste un noturēšana

Uzņēmumu investīciju un izaugsmes ieceru īstenošanai nepieciešami speciālisti jau tuvākajos gados. Ņemot vērā starptautisko konkurenci par talantiem, jāveido skaidra un mērķtiecīga cilvēkkapitāla attīstības, kvalificētu ārvalstnieku un remigrāntu piesaistes stratēģija, kā arī jāveicina ārvalstu speciālistu integrācija sabiedrībā.

Aicinām valdību kopā ar darba devējiem un universitātēm īstenot koordinētu talantu pieejamības programmu, paredzot:

- **Ātras un elastīgas pārkvalifikācijas un profesionālās pilnveides iespējas**, kurās mācību saturu un sasniedzamās prasmes kopīgi nosaka izglītības iestādes un darbadevēji, piemēram, mikroapliecinājumu (angliski - micro credentials) sistēmas un izvēles moduļu (angliski – Major/minor) attīstība. Īpaša uzmanība pievēršama speciālistiem, kas nepieciešami uzņēmumu tehnoloģiskajai attīstībai.
- **Apmaksātas prakses, darba vidē balstītas studijas un studentu, absolventu un doktorantu iesaisti uzņēmumu pētniecības un inovāciju projektos**, paredzot skaidru universitāšu un uzņēmumu līdzatbildību par darba un mācību kvalitāti.
- **Mērķtiecīgu remigrantu, ārvalstu speciālistu un pētnieku piesaisti**, nodrošinot saprotamas, savlaicīgas un prognozējamas kvalifikāciju atzīšanas, nodarbinātības un uzturēšanās procedūras, vienlaikus ievērojot valsts drošības prasības.
- **Latvijas augstskolu starptautisko absolventu iesaisti darba tirgū**, atvieglojot pāreju no studijām uz kvalifikācijai atbilstošu nodarbinātību un stiprinot sadarbību ar darba devējiem.
- **Pieejamu informāciju un pakalpojumus piesaistīto talantu un viņu ģimeņu dzīvei Latvijā**, tostarp latviešu valodas apguvei un integrācijai.

Šo pasākumu rezultāti jāvērtē pēc trūkstošo speciālistu pieejamības, kvalifikācijai atbilstošas nodarbinātības un piesaistīto talantu noturēšanas Latvijā.

3. Cilvēkkapitāla pieejamība ilgtermiņā — demogrāfiskās krīzes pārvarēšana

Demogrāfiskās krīzes pārvarēšanai jākļūst par vienu no valsts ilgtermiņa pamatprioritātēm. Iedzīvotāju skaita sarukums un sabiedrības novecošanās ietekmē gan uzņēmumu attīstības iespējas, gan valsts spēju finansēt izglītību, veselības aprūpi, sociālo aizsardzību un drošību.

SSE Riga pētījuma *"Demogrāfija un pensijas Latvijā: prognozes līdz 2060. gadam"*[3] bāzes scenārijā Latvijas iedzīvotāju skaits varētu samazināties no **1,86 miljoniem 2025. gadā līdz aptuveni 1,34 miljoniem 2060. gadā**. Vienlaikus darbspējas vecuma iedzīvotāju skaita attiecība pret pensionāru skaitu varētu sarukt no **2,88 līdz aptuveni 1,52**. Tas norāda uz ilgstošu sabiedrības novecošanos un pieaugošu spiedienu uz pensiju sistēmas ilgtspēju.

Šīs prognozes apliecina nepieciešamību pēc pēctecīgas un savstarpēji saskaņotas ģimenes, veselības, izglītības, nodarbinātības un remigrācijas politikas. Aicinām valdību vienoties par **ilgtermiņa demogrāfijas un cilvēkkapitāla politiku ar skaidru politisko atbildību, un izmērāmiem rezultātiem**, veidojot vidi, kurā cilvēki vēlas dzīvot, veidot ģimeni, audzināt bērnus un īstenot savu profesionālo nākotni Latvijā.

Jārīkojas jau šodien, apzinoties, ka demogrāfijas politikas rezultāti veidosies ilgākā laika posmā. Tādēļ ilgtermiņa pasākumi īstenojami līdztekus tūlītējiem talantu pieejamības risinājumiem un produktivitātes kāpināšanai.

Ir būtiski stiprināt STEAM izglītību un mākslīgā intelekta pratību jau vispārējās izglītības līmenī, sadarbojoties universitātēm un tehnoloģiju uzņēmumiem. Sekojot Igaunijas AI Leap iniciatīvas piemēram, nodrošināt skolēnu un pedagogu MI prasmju attīstību un MI rīku ieviešanu mācību procesā. Vienlaikus izmantot tehnoloģijas mācību personalizēšanai, skolotāju administratīvā sloga mazināšanai un pedagogu trūkuma ietekmes kompensēšanai, īpaši STEM priekšmetos un reģionos.

Kopīga atbildība par īstenošanu

Aicinām jauno valdību šīm trim prioritātēm noteikt vienotu īstenošanas un uzraudzības kārtību Ministru prezidenta vadībā, nodrošinot saskaņotu ministriju darbu un regulāru dialogu ar uzņēmēju un darba devēju organizācijām un universitātēm. Valdības rīcības plānā katram pasākumam jāparedz termiņš, atbildīgā institūcija, finansējuma avots un sasniedzamais rezultāts, bet par progresu jāsniedz regulārs publisks pārskats.

Mēs esam gatavi uzņemties savu līdzatbildību: kopīgi definēt nepieciešamās prasmes, attīstīt studiju un mūžizglītības piedāvājumu, nodrošināt prakses un pētniecības iespējas, un veidot uzņēmumu un universitāšu sadarbības projektus.

Latvijas ilgtermiņa labklājībai nepieciešami uzņēmumi, kas spēj radīt lielāku vērtību, cilvēki, kas spēj īstenot šo izaugsmi, un vide, kurā ģimenes vēlas veidot savu nākotni. Aicinām jauno valdību šīs savstarpēji saistītās prioritātes pārvērst konkrētos un pēctecīgos lēmumos.

Ar cieņu

Uzņēmēju un darba devēju organizāciju vārdā:

Reinhold Schneider

[3] Gubins, S. (2026). Demogrāfija un pensijas Latvijā: prognozes līdz 2060. gadam. SSE Riga. https://www.sseriga.edu/new-study-ageing-latvia-what-it-means-pensions-2060

FICIL (Ārvalstu investoru padomes Latvijā) valdes priekšsēdētājs

Līva Stūrmane

Latvijas Eksportētāju asociācijas “The Red Jackets” valdes priekšsēdētāja

Universitāšu vārdā:

Gundars Bērziņš

Latvijas Universitātes rektors

Tālis Juhna

Rīgas Tehniskās Universitātes rektors

Aigars Pētersons

Rīgas Stradiņa Universitātes rektors

Irina Arhipova

Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātēs rektore